

บทความวิจัย
- Research Article -

คอลลาจ: จากศิลปะนามธรรมสู่การสร้างสรรค์ทางสถาปัตยกรรม Collage: From Abstract Art to Architectural Creation

ณัฐชัย นีมอนงค์^{1*} และ ต้นข้าว ปาณินท์²

¹นักศึกษาระดับปริญญาเอก และ ²ศาสตราจารย์
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร กรุงเทพมหานคร 10200

Nuttachai Nimanong^{1*} and Tonkao Panin²

¹Doctoral degree student and ²Professor
Faculty of Architecture, Silpakorn University, Bangkok, Thailand, 10200

*Email: nnmnng@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้ศึกษาพัฒนาการของ “คอลลาจ” (Collage) จากรากฐานทางศิลปะนามธรรม โดยเฉพาะขบวนการ Cubism และ Dada ซึ่งเปลี่ยนคอลลาจจากเทคนิคการตัดปะในศิลปะทัศนศิลป์ สู่เครื่องมือแสดงออกเชิงสัญลักษณ์และวิพากษ์สังคม แนวคิดเหล่านี้นำไปสู่การประยุกต์ใช้คอลลาจเป็น กลไกเชิงแนวคิด (Conceptual Mechanism) ในงานออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัย ที่ผสมผสานการจัดวางองค์ประกอบเชิงพื้นที่ ความหมายเชิงวัฒนธรรม และประสบการณ์ของผู้ใช้งานเข้าด้วยกัน การศึกษานี้วิเคราะห์กรณีศึกษาสามโครงการ ได้แก่ Casa Curutchet โดย Le Corbusier (Modernism), Exodus โดย Rem Koolhaas (Postmodernism) และ Uneven House โดย Fala Atelier (ร่วมสมัย) ผ่านระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้กรอบทฤษฎี ได้แก่ ภาพแทน (Representation), ความโปร่งใสเชิงการรับรู้ (Phenomenal Transparency), ความย้อนแย้งและซับซ้อน (Complexity and Contradiction), สุนทรียศาสตร์เชิงประสบการณ์ (Aesthetic Judgment) และความไม่ต่อเนื่องเชิงแนวคิด (Disjunction) ผลการวิเคราะห์ชี้ว่า คอลลาจมิได้เป็นเพียงเทคนิคทางศิลปะ แต่เป็นภาษาทางการออกแบบ (Design Language) ที่สามารถสื่อสารแนวคิดนามธรรม สร้างความซ้อนทับเชิงพื้นที่ และเปิดพื้นที่สำหรับการตีความเชิงประสบการณ์อย่างอิสระ โดยสะท้อนพลวัตของสังคมร่วมสมัยผ่านองค์ประกอบที่ไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกันอย่างสมบูรณ์ การศึกษานี้ ยืนยันบทบาทของคอลลาจในฐานะกลไกเชิงความคิดที่มีศักยภาพในการเชื่อมโยงมิติกายภาพ วัฒนธรรม และอารมณ์ของผู้ใช้งาน พร้อมทั้งคำถามใหม่ต่อบทบาทของคอลลาจในสถาปัตยกรรมอนาคต

คำสำคัญ: คอลลาจ; สถาปัตยกรรม; ภาพแทน; ประสบการณ์ผู้ใช้งาน; สัญลักษณ์วิทยา

Abstract

This article explores the development of collage from its roots in abstract art, particularly Cubism and Dada, which transformed collage from a technique of visual cut-and-paste into a symbolic and critical tool. These ideas led to the adoption of collage as a conceptual mechanism in contemporary architectural design, integrating spatial composition, cultural meaning, and user experience. The study analyzes three case studies: Casa Curutchet by Le Corbusier (Modernism), Exodus by Rem Koolhaas (Postmodernism), and Uneven House by Fala Atelier (Contemporary), using qualitative methods alongside theoretical frameworks including Representation, Phenomenal Transparency, Complexity and Contradiction, Aesthetic Judgment, and Disjunction. The findings indicate that collage is not merely an artistic technique but operates as a design language, capable of conveying abstract ideas, layering spatial experiences, and inviting open interpretation. Collage reflects contemporary social dynamics through compositions that do not require complete coherence, transforming uncertainty into aesthetic value. This study affirms collage's role as a conceptual mechanism that connects physical form, cultural context, and user emotion while posing new questions about the role of collage in the future of architecture.

Keywords: Collage; architecture; representation; user experience; semiotics

Received: January 22, 2025; **Revised:** May 2, 2025; **Accepted:** May 23, 2025

1. บทนำ

ในบริบทโลกสมัยใหม่ที่ขับเคลื่อนด้วยพลวัตของเทคโนโลยี วัฒนธรรม และโครงสร้างสังคม งานสถาปัตยกรรมไม่อาจจำกัดบทบาทเพียงการตอบสนองเชิงหน้าที่หรือรูปแบบทางกายภาพ หากแต่ได้พัฒนาเป็นเครื่องมือทางความคิด (Conceptual Tool) ที่เชื่อมโยงผู้คนเข้ากับประสบการณ์ทางอารมณ์ ความทรงจำ และสัญลักษณ์ในบริบทที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา (Goodman, 1976)

หนึ่งในแนวทางที่สามารถสะท้อนความซับซ้อนของโลกยุคใหม่ได้อย่างชัดเจน คือ คอลลาจ (Collage) ซึ่งมีรากฐานจากขบวนการ Cubism (1907–1914) โดย Pablo Picasso และ Georges Braque และ Dada (1916–1924) โดย Tristan Tzara และ Marcel Duchamp ซึ่งต่างนำเสนอองค์ประกอบเชิงศิลปะในรูปแบบ ไม่ต่อเนื่อง (Non-Linear Composition) เพื่อเปิดพื้นที่สำหรับการตีความและการวิพากษ์ (Shields, 2014, pp. 10–19)

ในแวดวงสถาปัตยกรรม คอลลาจได้รับการพัฒนาเป็นวิธีคิด (Mode of Thinking) ที่แทรกซึมอยู่ในกระบวนการออกแบบ ตั้งแต่การวางองค์ประกอบทางพื้นที่ การสร้างความหมายเชิงสัญลักษณ์ (Representation – ระบบสัญลักษณ์ที่เปิดโอกาสให้เกิดการตีความหลากหลาย) ไปจนถึงการออกแบบเชิงประสบการณ์ ซึ่งผสมมิติทางสายตา สัมผัส และความรู้สึกเข้าไว้ด้วยกัน (Rowe & Slutzky, 1963; Venturi, 1966) อย่างไรก็ตาม แม้คอลลาจจะได้รับการอ้างอิงอย่างแพร่หลายในงานออกแบบร่วมสมัย แต่ยังขาดการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบว่าคอลลาจมีบทบาทเชิงโครงสร้างอย่างไรต่อ ความหมาย และประสบการณ์สถาปัตยกรรม โดยเฉพาะในมิติที่สัมพันธ์กับสังคมและผู้ใช้งานในปัจจุบัน

เพื่อตอบประเด็นดังกล่าว งานวิจัยนี้มุ่งวิเคราะห์พัฒนาการของคอลลาจในสามช่วงเวลา ได้แก่ Modernism, Postmodernism และ Contemporary Architecture โดยใช้กรอบแนวคิดทางทฤษฎี ได้แก่ Representation Theory (Goodman, 1976), Phenomenal Transparency (Rowe & Slutzky, 1963), Complexity and Contradiction (Venturi, 1966), และ Disjunction (Tschumi, 1994) ร่วมกับระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผ่านการวิเคราะห์กรณีศึกษาสถาปัตยกรรมที่มีนัยสำคัญ เพื่อสำรวจว่า คอลลาจในงานสถาปัตยกรรมร่วมสมัยสามารถตีความและสื่อสารพลวัตของชีวิตและสังคมได้อย่างไร และเทคนิคคอลลาจสามารถสะท้อนความซับซ้อนของบริบทยุคใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด

บทความนี้ มุ่งเสนอว่าคอลลาจมิใช่เพียงเทคนิคทางศิลปะ หากแต่เป็นกลไกเชิงแนวคิด และภาษาออกแบบ (Design Language) ที่สามารถเชื่อมโยงรูปแบบ ความรู้สึก และบริบททางวัฒนธรรมในโลกยุคใหม่ได้อย่างมีพลังและพลวัต

2. วัตถุประสงค์และคำถามวิจัย

งานวิจัยนี้ มีเป้าหมายเพื่อทำความเข้าใจบทบาทของ “คอลลาจ” (Collage) ในฐานะกลไกเชิงแนวคิด (Conceptual Mechanism) ที่ถูกนำมาใช้ในกระบวนการออกแบบสถาปัตยกรรม โดยเฉพาะในบริบทของสถาปัตยกรรมร่วมสมัย ซึ่งต้องเผชิญกับความซับซ้อนของสังคม วัฒนธรรม และประสบการณ์ส่วนบุคคลของผู้ใช้งาน (Goodman, 1976; Rowe & Slutzky, 1963; Venturi, 1966) การศึกษานี้ วิเคราะห์ผ่านกรอบแนวคิดทางทฤษฎีและกรณีศึกษาทางสถาปัตยกรรมที่หลากหลาย เพื่อทำความเข้าใจความเชื่อมโยงระหว่าง คอลลาจ กับการสร้างความหมายในงานสถาปัตยกรรม

2.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาพัฒนาการของแนวคิดคอลลาจ จากรากฐานในศิลปะนามธรรม โดยเฉพาะจากขบวนการ Cubism (1907–1914) และ Dada (1916–1924) ซึ่งมีอิทธิพลต่อการพัฒนาคอลลาจในฐานะเครื่องมือแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ จนถึงการใช้ในงานออกแบบสถาปัตยกรรมในแต่ละยุคสมัย ได้แก่ Modernism, Postmodernism, และ Contemporary Architecture

2) เพื่อวิเคราะห์บทบาทของ คอลลาจ ในฐานะกลไกเชิงความคิด ที่สามารถสร้างความหมาย เชื่อมโยงผู้ใช้งานกับพื้นที่ และสะท้อนพลวัตของบริบททางวัฒนธรรมและสังคมผ่านงานสถาปัตยกรรมร่วมสมัย

2.2 คำถามวิจัย

- 1) คอลลาจในงานสถาปัตยกรรมร่วมสมัยสามารถตีความและสื่อสารพลวัตของชีวิตและสังคมได้อย่างไร?
- 2) เทคนิคคอลลาจสามารถสะท้อนความซับซ้อนของบริบทยุคใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด?

3. วิธีกรรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทความนี้มุ่งทบทวนพัฒนาการของแนวคิดคอลลาจ (Collage) ทั้งในฐานะรากทางศิลปะและในฐานะกลไกทางความคิด (Conceptual Mechanism) ที่ถูกนำมาใช้ในงานออกแบบสถาปัตยกรรม โดยเน้นวิเคราะห์เชิงพัฒนาการตามลำดับยุคสมัย

ตั้งแต่ Modernism สู่ Postmodernism และ Contemporary Architecture ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาและแนวคำถามหลักของบทความนี้

3.1 คอลลาจในฐานะรากแนวคิดจากศิลปะนามธรรม

แนวคิดคอลลาจถือกำเนิดในขบวนการ Cubism ช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 โดย Pablo Picasso และ Georges Braque ซึ่งนำเสนอเทคนิคการตัดแปะองค์ประกอบที่มีบริบทแตกต่างกัน เพื่อนำเสนอการรับรู้ที่ไม่มีลำดับเส้นตรง (Non-Linear Perception) เปิดพื้นที่ใหม่ในการมองเห็นและตีความ (Shields, 2014, pp. 10–12) คอลลาจได้รับการขยายขอบเขตโดยขบวนการ Dada ซึ่งศิลปินอย่าง Hannah Höch และ Kurt Schwitters ใช้คอลลาจเป็นเครื่องมือวิพากษ์สังคม และสะท้อนสภาวะไร้เสถียรภาพของโลกสมัยใหม่ (Shields, 2014, pp. 15–19)

องค์ประกอบสำคัญที่เกิดจากกระบวนการนี้ ได้แก่ “ความไม่สมบูรณ์” (Fragmentation) และ “การจัดวางที่ไม่มีลำดับตายตัว” (Disjunctive Arrangement) ซึ่งกลายเป็นรากฐานของแนวคิดคอลลาจสมัยใหม่ โดยแสดงออกถึงความไม่ต่อเนื่องและพลวัตทางความคิดที่เปี่ยมกว้างต่อการตีความ (Rowe & Koetter, 1978)

ภาพที่ 1 ภาพซ้าย: *Still Life with Chair Caning* โดย Pablo Picasso (1912); ภาพขวา: *Picture with Light Center* โดย Kurt Schwitters (1919). ภาพทั้งสองปรากฏใน Shields (2014, pp. 1, 25).

3.2 คอลลาจในสถาปัตยกรรมกับพัฒนาการตามยุคสมัย

แนวคิดคอลลาจ (Collage) ได้รับการนำมาใช้ในงานสถาปัตยกรรมอย่างหลากหลาย ตั้งแต่ยุค Modernism จนถึง Contemporary Architecture โดยมีพัฒนาการเชิงความคิดและการประยุกต์ใช้ที่แตกต่างกันในแต่ละยุคสมัย ซึ่งสะท้อนพลวัตของบริบททางสังคมและวัฒนธรรมในแต่ละช่วงเวลา

1) Modernism คอลลาจในฐานะเครื่องมือจัดองค์ประกอบ

ในยุค Modernism สถาปนิกเริ่มนำแนวคิดคอลลาจมาใช้ในเชิงองค์ประกอบที่ซ้อนทับกัน เพื่อสร้างความต่อเนื่องของพื้นที่ที่ไม่ถูกจำกัดด้วยฟังก์ชัน สถาปัตยกรรมของ Le Corbusier ในโครงการ Casa Curutchet (1953) แสดงออกถึงแนวคิดนี้อย่างชัดเจน โดยพื้นที่ภายในและภายนอกถูกจัดเรียงอย่างสลับไหลผ่านการใช้แสง เงา ช่องเปิด และ Circulation เพื่อกระตุ้นการรับรู้ที่หลากหลาย (Shields, 2014, pp. 211–218) แนวคิดนี้สะท้อนกรอบความคิดเรื่อง Phenomenal Transparency ของ Colin Rowe และ Robert Slutzky (1963) ที่อธิบายว่า การรับรู้พื้นที่สามารถเกิดขึ้นในหลายระดับพร้อมกัน แม้องค์ประกอบทางกายภาพจะไม่ได้อยู่ในตำแหน่งเดียวกัน (Rowe & Slutzky, 1963)

2) Postmodernism คอลลาจในฐานะเครื่องมือวิพากษ์สังคม

ในยุค Postmodernism คอลลาจถูกพัฒนาเป็นเครื่องมือเชิงอุดมการณ์ สะท้อนและวิพากษ์สังคมร่วมสมัย Rem Koolhaas ใช้คอลลาจในโครงการ Exodus, or the Voluntary Prisoners of Architecture (1972) เพื่อสร้างภาพแทนทางการเมืองผ่านการจัดวางแปลน ภาพตัด และองค์ประกอบสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่สะท้อนความขัดแย้งและระบบควบคุมของเมือง (Sadler, 2005, pp. 95–110) แนวคิดนี้สอดคล้องกับ Nelson Goodman ใน Languages of Art (1976) ที่มองว่าภาพแทนเป็นระบบสัญลักษณ์ที่ขึ้นอยู่กับบริบทการตีความของผู้รับสาร

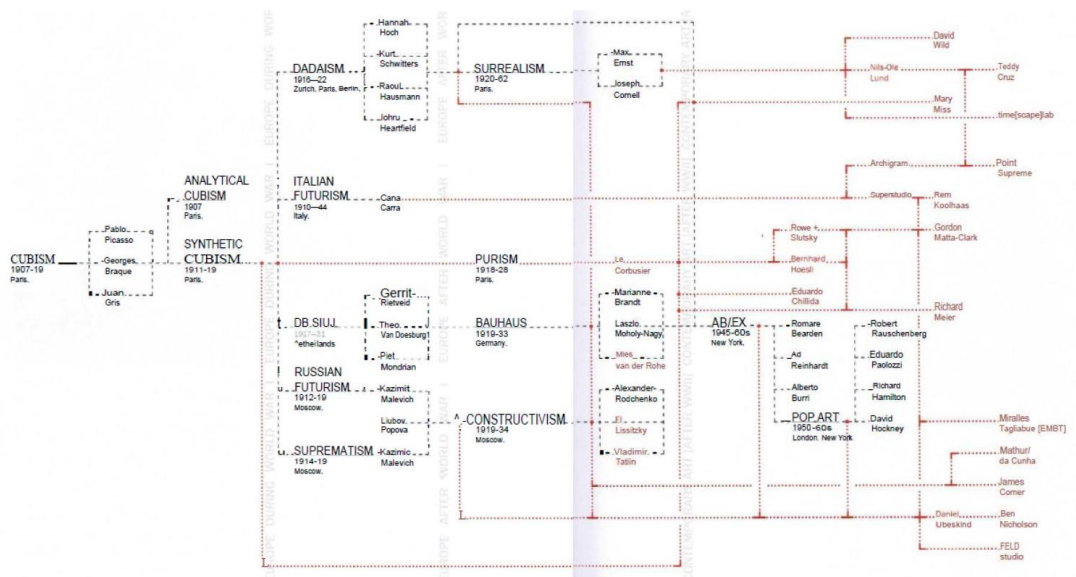
นอกจากนี้ ยังเชื่อมโยงกับแนวคิดของ Robert Venturi ใน Complexity and Contradiction in Architecture (1966) ซึ่งสนับสนุนการยอมรับความไม่สมบูรณ์และความหลากหลายในสถาปัตยกรรม และ Disjunction ของ Bernard Tschumi (1994)

ที่เสนอว่า สถาปัตยกรรมไม่จำเป็นต้องเป็นระบบที่สอดคล้องกัน แต่สามารถแตกส่วน และสร้างความหมายใหม่ได้ผ่านการตัดปะเชิงแนวคิด (Tschumi, 1994)

3) Contemporary คอลลาจในฐานะสื่อประสบการณ์ส่วนบุคคล

ในบริบทของสถาปัตยกรรมร่วมสมัย คอลลาจได้รับการพัฒนาเป็นภาษาออกแบบ ที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์ส่วนบุคคล ผ่านอารมณ์และจินตนาการ โครงการ Uneven House โดย Fala Atelier (2018) ใช้การจัดวางรูปทรง สี และวัสดุที่ขัดแย้งกัน อย่างตั้งใจ เพื่อกระตุ้นการรับรู้เชิงอารมณ์ของผู้ใช้งานในแต่ละคน (Shields, 2014, pp. 179–180) แนวคิดนี้สอดคล้องกับ Immanuel Kant ใน Critique of Judgment (1790) ที่อธิบายว่า สุนทรียศาสตร์เกิดจากการเล่นระหว่างจินตนาการ และความเข้าใจ (Kant, 2007)

ทั้งนี้ ยังเชื่อมโยงกับ Goodman ในแง่การตีความภาพแทนตามบริบทของผู้รับสาร (Goodman, 1976) และ Mike Christenson ใน Theories and Practices of Architectural Representation (2019) ที่เสนอว่า Representation มิใช่เพียงภาพสื่อความหมาย แต่เป็นกระบวนการตั้งคำถาม ที่เปิดให้ผู้ใช้งานมีบทบาทในการตีความอย่างหลากหลาย (Christenson, 2019, pp. 45–60) หลักการนี้สะท้อนแนวคิดเดียวกับการใช้คอลลาจในฐานะกลไกออกแบบร่วมสมัย

ภาพที่ 2 แผนผังแสดงพัฒนาการของแนวคิดจากศิลปะนามธรรมสู่การออกแบบสถาปัตยกรรมผ่านเทคนิคคอลลาจ
จาก Shields (2014, pp. 4–5).

3.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง (Related Theories)

การทำความเข้าใจคอลลาจ (Collage) ในงานสถาปัตยกรรม จำเป็นต้องอาศัยกรอบแนวคิดจากหลากหลายสาขา เพื่อขยายการวิเคราะห์ในสามขอบเขตหลัก ได้แก่ รูปแบบ (Form), ความหมาย (Meaning) และประสบการณ์ (Experience) ของผู้ใช้งาน ซึ่งเป็นแกนสำคัญในการตีความบทบาทของคอลลาจในแต่ละยุคสมัย ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย

1) ขอบเขตด้านรูปแบบ (Form)

แนวคิด Phenomenal Transparency จากบทความ Transparency: Literal and Phenomenal ของ Colin Rowe และ Robert Slutzky (1963) อธิบายการซ้อนทับขององค์ประกอบ ที่ก่อให้เกิดความโปร่งใสเชิงการรับรู้ (Phenomenal Transparency) ซึ่งขยายขอบเขตของคอลลาจจากเทคนิคเชิงรูปแบบสู่กลไกการจัดวางเชิงพื้นที่ที่ซับซ้อนและหลากหลาย

2) ขอบเขตด้านความหมาย (Meaning)

Representation Theory จากหนังสือ Languages of Art: An Approach to a Theory of Symbols ของ Nelson Goodman (1976) เสนอว่า ภาพแทน (Representation) เป็นระบบสัญลักษณ์ที่ต้องอาศัยการตีความตามบริบทของผู้รับสาร

ขณะเดียวกัน แนวคิด Complexity and Contradiction จากหนังสือ Complexity and Contradiction in Architecture ของ Robert Venturi (1966) สนับสนุนการยอมรับความย้อนแย้งและความไม่สมบูรณ์ ซึ่งเปิดพื้นที่ให้กับความหลากหลายของความหมายในสถาปัตยกรรมและงานคอลลาจ

3) ขอบเขตด้านประสบการณ์ (Experience)

Aesthetic Judgment จากหนังสือ Critique of Judgment ของ Immanuel Kant (1790) อธิบายว่า ความงามเกิดจากการเล่นระหว่างจินตนาการและความเข้าใจของผู้รับสาร ในขณะเดียวกัน แนวคิด Disjunction จากหนังสือ Architecture and Disjunction ของ Bernard Tschumi (1994) เสนอว่า ความไม่ต่อเนื่องและการแยกส่วนขององค์ประกอบ สามารถกระตุ้นผู้ใช้งานให้สร้างความหมายใหม่จากประสบการณ์ที่ได้รับ

แนวคิดเหล่านี้จึงเป็นฐานทางทฤษฎีสำหรับการวิเคราะห์ในบทถัดไป เพื่อสนับสนุนการศึกษานี้อย่างเป็นระบบในแต่ละด้าน

4. กรอบแนวคิดในการวิเคราะห์

การศึกษานี้ตั้งอยู่บนสมมติฐานว่า คอลลาจ (Collage) มิใช่เพียงเทคนิคเชิงรูปแบบ แต่ทำหน้าที่เป็นกลไกเชิงแนวคิด (Conceptual Mechanism) ที่เชื่อมโยงรูปแบบ (Form), ความหมาย (Meaning) และประสบการณ์ (Experience) ของผู้ใช้งานในงานออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัย เพื่อรองรับการวิเคราะห์ในแต่ละด้าน งานศึกษานี้จึงจัดวางกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ออกเป็นสามด้านหลัก ดังนี้

4.1 กรอบแนวคิดด้านรูปแบบ (Form)

Phenomenal Transparency จากบทความ Transparency: Literal and Phenomenal ของ Colin Rowe และ Robert Slutzky (1963, p. 45) อธิบายการซ้อนทับขององค์ประกอบ ซึ่งก่อให้เกิดความโปร่งใสเชิงการรับรู้ (Phenomenal Transparency) ในหลายระดับพร้อมกัน ทั้งทางกายภาพและทางประสบการณ์ แนวคิดนี้ขยายความเข้าใจคอลลาจจากเทคนิคเชิงรูปแบบสู่กลไกการจัดวางเชิงพื้นที่ที่ซับซ้อนและเปิดกว้างต่อการรับรู้

4.2 กรอบแนวคิดด้านความหมาย (Meaning)

Representation Theory จากหนังสือ Languages of Art: An Approach to a Theory of Symbols ของ Nelson Goodman (1976, p. 52) เสนอว่า ภาพแทน (Representation) เป็นระบบสัญลักษณ์ที่ต้องอาศัยการตีความตามบริบทของผู้รับสาร ขณะเดียวกัน Complexity and Contradiction จากหนังสือ Complexity and Contradiction in Architecture ของ Robert Venturi (1966, p. 23) เน้นการยอมรับความย้อนแย้งและความไม่สมบูรณ์ ซึ่งเปิดพื้นที่สำหรับความหลากหลายของความหมายในคอลลาจและสถาปัตยกรรม

4.3 กรอบแนวคิดด้านประสบการณ์ (Experience)

Aesthetic Judgment จากหนังสือ Critique of Judgment ของ Immanuel Kant (2007, p. 59) อธิบายว่า ความงามเกิดจากการเล่นระหว่างจินตนาการและความเข้าใจของแต่ละบุคคลโดยไม่มีกฎเกณฑ์ที่แน่นอน ขณะเดียวกัน Disjunction จากหนังสือ Architecture and Disjunction ของ Bernard Tschumi (1994, p. 78) เสนอว่า ความไม่ต่อเนื่องและการแยกส่วนขององค์ประกอบ สามารถกระตุ้นผู้ใช้งานให้สร้างความหมายใหม่จากประสบการณ์ที่ได้รับ

กรอบแนวคิดทั้งสามด้านนี้ จึงทำหน้าที่เป็นเครื่องมือหลักในการสำรวจบทบาทของคอลลาจในงานออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัย โดยจะนำไปประยุกต์ใช้ในบทถัดไป เพื่อวิเคราะห์กรณีศึกษาอย่างครอบคลุมในมิติของรูปแบบ ความหมาย และประสบการณ์อย่างเป็นระบบและลึกซึ้ง

5. วิธีการศึกษา

การศึกษานี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเน้นการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และ การเปรียบเทียบกรณีศึกษา (Comparative Case Study) เพื่อทำความเข้าใจบทบาทของคอลลาจ (Collage) ในฐานะกลไกเชิงแนวคิดที่มีผลต่อการออกแบบสถาปัตยกรรมในแต่ละยุคสมัย ทั้งในมิติของรูปแบบ ความหมาย และประสบการณ์ของผู้ใช้งาน

งานวิจัยดำเนินการผ่าน 4 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

5.1 การศึกษาวรรณกรรม (Literature Review)

ทำการรวบรวม วิเคราะห์ และสังเคราะห์วรรณกรรม ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดคอลลาจ ทั้งในบริบทของศิลปะและสถาปัตยกรรม โดยศึกษาตั้งแต่รากฐานทางประวัติศาสตร์ในขบวนการ Cubism และ Dada ไปจนถึงการประยุกต์ใช้ในงานออกแบบสถาปัตยกรรม ผ่านแนวคิดของนักออกแบบ เช่น Le Corbusier, Rem Koolhaas, และ Fala Atelier นอกจากนี้ ยังศึกษาทฤษฎีสำคัญ 5 แนวทาง ได้แก่ Representation Theory (Goodman, 1976), Phenomenal Transparency (Rowe & Slutzky, 1963), Complexity and Contradiction (Venturi, 1966), Aesthetic Judgment (Kant, 2007) และ Disjunction (Tschumi, 1994) เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบการวิเคราะห์กรณีศึกษา

5.2 การคัดเลือกกรณีศึกษา (Case Study Selection)

เกณฑ์การคัดเลือกกรณีศึกษามุ่งเน้นความเหมาะสมและสอดคล้องกับแนวคิดคอลลาจ ทั้งในเชิงแนวคิดและการแสดงออกทางรูปแบบ โดยพิจารณาจากเกณฑ์ดังนี้

- 1) มีลักษณะการจัดวางองค์ประกอบที่สะท้อนแนวคิดคอลลาจอย่างชัดเจน
- 2) สามารถวิเคราะห์ผ่านกรอบทฤษฎี ที่เลือกได้อย่างเป็นระบบ
- 3) ได้รับการยอมรับในแวดวงวิชาการ หรือมีการกล่าวถึงในวรรณกรรมอย่างชัดเจน
- 4) แสดงพัฒนาการของคอลลาจในแต่ละยุคสมัย (Modernism, Postmodernism, Contemporary)
- 5) มีเอกสาร ภาพ หรือข้อมูลประกอบเพียงพอต่อการวิเคราะห์

กรณีศึกษาที่เลือก ได้แก่

- 1) Casa Curutchet โดย Le Corbusier (1953) – ตัวแทนยุค Modernism
- 2) Exodus, or the Voluntary Prisoners of Architecture โดย Rem Koolhaas (1972) – ตัวแทนแนวความคิดช่วงเปลี่ยนผ่านสู่ Postmodernism
- 3) Uneven House โดย Fala Atelier (2018) – ตัวแทนยุค Contemporary

5.3 การวิเคราะห์กรณีศึกษา (Case Analysis)

ดำเนินการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยใช้กรอบทฤษฎี 5 แนวทาง จากบทที่ 4 เป็นเครื่องมือในการตีความ โดยพิจารณาในสามมิติหลัก ได้แก่

- 1) รูปแบบ (Form) การจัดวางองค์ประกอบ รูปทรง วัสดุ สี และสเปซ
- 2) ความหมาย (Meaning) บริบท สัญลักษณ์ และการตีความ
- 3) ประสบการณ์ (Experience) การรับรู้ อารมณ์ และความรู้สึกของผู้ใช้งาน

การวิเคราะห์เน้นการเปรียบเทียบข้ามยุค (Diachronic Comparison) เพื่อแสดงพัฒนาการของคอลลาจ ทั้งในเชิงแนวคิดและรูปแบบจากอดีตถึงปัจจุบัน

5.4 การสังเคราะห์ผลการศึกษา (Synthesis)

นำผลการวิเคราะห์จากทั้งสามกรณีศึกษามาเปรียบเทียบและสังเคราะห์ เพื่อชี้ให้เห็น

- 1) การเปลี่ยนแปลงของบทบาทคอลลาจ จากเทคนิคสู่ภาษาการออกแบบ
- 2) ความสามารถของคอลลาจในการสื่อสารและกระตุ้นการตีความ
- 3) ศักยภาพของคอลลาจในการสร้างพื้นที่ที่สะท้อนบริบทสังคมร่วมสมัย

6. ผลการศึกษา

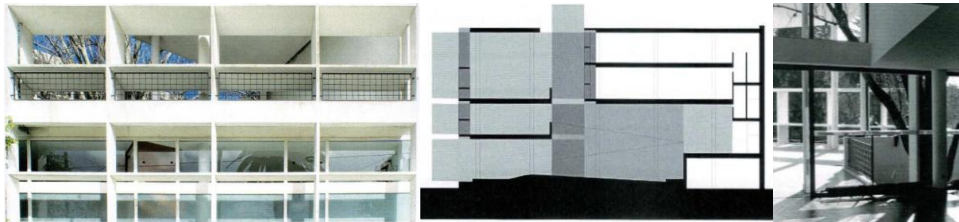
การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบกรณีศึกษาทั้งสามโครงการ ภายใตกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี พบว่า คอลลาจ (Collage) ในงานสถาปัตยกรรมมีการเปลี่ยนผ่านจากเทคนิคในงานศิลปะสู่กลไกทางความคิด และพัฒนาต่อเนื่องจนกลายเป็นภาษาทางการออกแบบ (Design Language) ที่สามารถตอบสนองต่อบริบททางวัฒนธรรม สังคม และประสบการณ์ของผู้ใช้งานได้ในหลากหลายระดับ ผลการศึกษาสรุบได้เป็น 4 ประเด็นสำคัญ ดังนี้

6.1 คอลลาจในฐานะกลไกสร้างพื้นที่ซ้อนทับ (Collage as Layered Spatiality)

กรณีศึกษายุค Modernism คือ Casa Curutchet (1948–1953) โดย Le Corbusier แสดงให้เห็น การจัดวางพื้นที่แบบไม่ตายตัว ระหว่างภายใน-ภายนอก ช่องเปิด และ Circulation ซึ่งสะท้อนแนวคิดความโปร่งใสเชิงการรับรู้ (Phenomenal

Transparency) ของ Colin Rowe และ Robert Slutzky (1963) โดยเน้นการรับรู้พื้นที่หลายระดับพร้อมกัน ผ่านการซ้อนทับขององค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม

- 1) องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมทำหน้าที่ไม่ใช่เพียงฟังก์ชัน แต่กลายเป็นเครื่องมือในการจัดวางประสบการณ์ของผู้ใช้งาน
- 2) ผู้ใช้งานสามารถรับรู้พื้นที่ในหลายระดับพร้อมกัน ก่อให้เกิดสภาวะ “พื้นที่ซ้อนทับ” (Layered Spatiality) ที่เปิดโอกาสให้เกิดการตีความและการรับรู้เชิงประสบการณ์อย่างหลากหลาย

ภาพที่ 3 ภาพซ้าย: รูปด้านหน้า (Facade), ภาพกลาง: รูปตัด (Section), ภาพขวา: มุมมองภายในอาคาร แสดงการซ้อนทับของเลเยอร์ในองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมของ Casa Curutchet, La Plata, Argentina.

ที่มา: Shields, J. A. E. (2014). Collage and architecture (pp. 211, 214, 217). New York: Routledge.

6.2 คอลลาจในฐานเครื่องมือวิพากษ์สังคม (Collage as Symbolic Critique)

กรณีศึกษาชุด Postmodernism คือ Exodus, or the Voluntary Prisoners of Architecture (1972) โดย Rem Koolhaas แสดงให้เห็นการใช้คอลลาจในฐานเครื่องมือวิพากษ์โครงสร้างทางการเมืองและสังคม ผ่านการจัดวางภาพตัดปะ และองค์ประกอบที่ขัดแย้งกัน เป็นระบบสัญลักษณ์ (Symbolic System) ที่เปิดพื้นที่สำหรับการตั้งคำถามต่ออำนาจและระเบียบสังคม

- 1) แนวคิดนี้สอดคล้องกับ Representation Theory ของ Nelson Goodman ซึ่งเสนอว่า “ภาพแทน” (Representation) ไม่ได้ขึ้นอยู่กับความเหมือนจริง แต่ขึ้นกับบริบทและการตีความของผู้รับสาร (Goodman, 1976)
- 2) คอลลาจในกรณีนี้ทำหน้าที่เป็นภาพแทนเชิงอุดมการณ์ (Ideological Representation) ที่ท้าทายขอบเขตและกฎเกณฑ์ของสังคม ผ่านระบบสัญลักษณ์ที่ไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับโครงสร้างความจริง

ภาพที่ 4 ภาพซ้าย: The Allotments, ภาพกลาง: The Strip, Aerial Perspective, และภาพขวา: The Baths, Plan Drawing จากผลงาน Exodus, or the Voluntary Prisoners of Architecture (1972) โดย Rem Koolhaas แสดงการใช้เทคนิคคอลลาจในเชิงอุดมการณ์ผ่านภาพตัดปะ ภาพมุมมอง และภาพแปลน

ที่มา: Shields, J. A. E. (2014). Collage and architecture (pp. 111, 113, 114). New York: Routledge.

6.3 คอลลาจในฐานตัวกลางของประสบการณ์ส่วนบุคคล (Collage as Affective Space)

กรณีศึกษาชุด Contemporary คือ Uneven House (2016) โดย Fala Atelier แสดงให้เห็นการจัดวางองค์ประกอบที่ขัดแย้งกันอย่างจงใจ ไม่ว่าจะเป็น สี วัสดุ และรูปทรง เพื่อกระตุ้นการรับรู้และประสบการณ์ส่วนบุคคลของผู้ใช้งาน

- 1) แนวคิดนี้สอดคล้องกับ Aesthetic Judgment ของ Immanuel Kant ซึ่งเสนอว่า สุนทรียภาพเกิดจากการเล่นระหว่างจินตนาการและความเข้าใจ โดยไม่ขึ้นกับกฎเกณฑ์ที่แน่นอน (Kant, 2007)

2) คอลลาจในกรณีนี้เปิดโอกาสให้ผู้ใช้งาน สร้างความหมายส่วนตัว และตอบสนองเชิงอารมณ์มากกว่าการรับรู้เชิงโครงสร้าง

ภาพที่ 5 ภาพซ้าย: ภาพถ่ายสวนภายใน และภาพขวา: แผนภาพแนวคิด (Conceptual Diagram) ของโครงการ Uneven House (2018) โดย Fala Atelier แสดงการจัดองค์ประกอบที่ขัดแย้งอย่างตั้งใจเพื่อกระตุ้นการรับรู้เชิงอารมณ์ของผู้ใช้งาน ที่มา: Joanelly, T. (Ed.). (2019). 2G No. 80: Fala (pp. 137–138). London: Koenig Books.

6.4 พัฒนาการของแนวคิดคอลลาจในสถาปัตยกรรม (The Evolution of Collage Thinking)

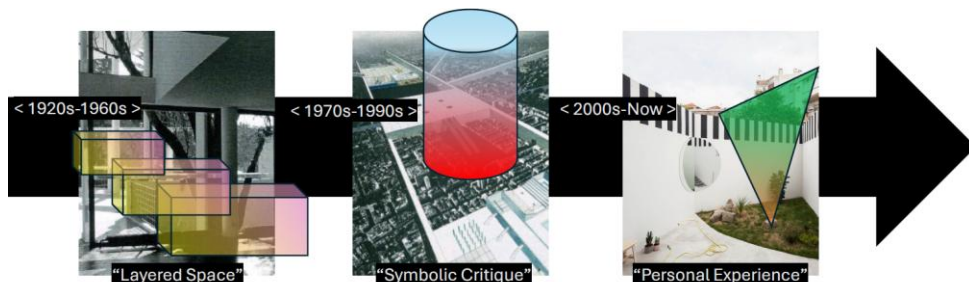
จากการเปรียบเทียบกรณีศึกษาทั้งสาม พบว่า คอลลาจได้พัฒนาจากเทคนิคในงานศิลปะสู่กลไกเชิงแนวคิด และกลายเป็น “ภาษาการออกแบบ” (Design Language) ที่สามารถสะท้อนบริบททางวัฒนธรรม และประสบการณ์ของผู้ใช้งานได้อย่างหลากหลาย

1) ในยุค Modernism คอลลาจปรากฏในฐานะเครื่องมือจัดองค์ประกอบพื้นที่ ผ่านการใช้ความโปร่งใสเชิงการรับรู้ (Phenomenal Transparency) เพื่อสร้างประสบการณ์ที่ซ้อนทับและเปิดต่อการตีความ เช่นใน Casa Curutchet (1948–1953) ของ Le Corbusier (Rowe & Slutzky, 1963)

2) ในยุค Postmodernism คอลลาจถูกใช้เป็นเครื่องมือวิพากษ์โครงสร้างสังคม ผ่านภาพแทน (Representation) และ ความย้อนแย้ง (Complexity) เช่น ใน Exodus, or the Voluntary Prisoners of Architecture (1972) ของ Rem Koolhaas ซึ่งเสนอความไม่สมบูรณ์และขัดแย้งอย่างจงใจ (Goodman, 1976; Venturi, 1966)

3) ในยุคร่วมสมัย (Contemporary) คอลลาจทำหน้าที่เป็นภาษาสื่อประสบการณ์ส่วนบุคคล เช่น ใน Uneven House (2016) โดย Fala Atelier ที่ใช้องค์ประกอบขัดแย้งกัน เพื่อกระตุ้นจินตนาการและอารมณ์ของผู้ใช้งาน สอดคล้องกับแนวคิดสุนทรียภาพ (Aesthetic Judgment) ของ Immanuel Kant (2007)

พัฒนาการนี้แสดงให้เห็นว่า คอลลาจ มิใช่เพียงเทคนิคการจัดวางองค์ประกอบ หากแต่เป็นกลไกเชิงแนวคิด ที่สามารถสื่อสารความหมายหลายมิติ ทั้งทางสังคม วัฒนธรรม และอารมณ์ ได้อย่างทรงพลัง

ภาพที่ 6 แสดงพัฒนาการของแนวคิดคอลลาจในสถาปัตยกรรม โดยเชื่อมโยงจากศิลปะนามธรรมสู่การออกแบบเชิงพื้นที่

จากภาพที่ 6 แสดงการพัฒนาในสามยุคสมัยหลัก ได้แก่ Modernism, Postmodernism และ Contemporary ซึ่งสะท้อนบทบาทของคอลลาจในสามลักษณะสำคัญ ได้แก่ การสร้างพื้นที่ซ้อนทับ (Layered Space), การวิพากษ์โครงสร้างสังคมผ่านภาพแทน (Symbolic Critique), และการกระตุ้นประสบการณ์เฉพาะบุคคล (Personal Experience) พร้อมแสดงเส้นสายแนวคิดที่เชื่อมศิลปะ สถาปัตยกรรม และทฤษฎีร่วมสมัย เพื่อชี้ให้เห็นว่าคอลลาจเป็น “ภาษาแห่งการออกแบบ” ที่มีศักยภาพในการสื่อสารความหมายและสะท้อนพลวัตทางวัฒนธรรมได้อย่างลึกซึ้ง

กล่าวโดยรวม คอลลาจ ได้กลายเป็นเครื่องมือออกแบบ ที่เชื่อมโยงแนวคิด รูปแบบ และผู้ใช้งานเข้าด้วยกันในมิติที่ลึกซึ้งและหลากหลายยิ่งขึ้น ตามพัฒนาการของยุคสมัย ผลการศึกษานี้ยืนยันว่า คอลลาจสามารถทำหน้าที่เป็นกลไกทางความคิดที่ทรงพลังในงานออกแบบ ไม่เพียงแต่ในเชิงสุนทรียภาพ หากยังมีศักยภาพในการเชื่อมโยงผู้ใช้งานกับบริบท ทั้งในระดับกายภาพและนามธรรมอย่างมีความหมาย

7. สรุปและอภิปรายผล

การศึกษานี้ได้สำรวจบทบาทของคอลลาจ (Collage) ในฐานะกลไกเชิงแนวคิด (Conceptual Mechanism) ที่มีพัฒนาการจากรากฐานในศิลปะนามธรรม สู่วิธีเครื่องมือในการออกแบบสถาปัตยกรรมในสามยุคสมัย ได้แก่ Modernism, Postmodernism และ Contemporary โดยเน้นการวิเคราะห์กรณีศึกษาและตีความผ่านกรอบทฤษฎีหลัก ได้แก่ Representation (Goodman, 1976), Phenomenal Transparency (Rowe & Slutzky, 1963), Complexity & Contradiction (Venturi, 1966) และ Aesthetic Judgment (Kant, 2007)

คำตอบของคำถามวิจัยทั้งสองข้อสามารถสังเคราะห์ได้เป็นสาระสำคัญ ดังนี้

7.1 คอลลาจในฐานะเครื่องมือเชื่อมโยงระหว่างผู้ใช้งานและสังคมร่วมสมัย

การวิเคราะห์กรณีศึกษาชี้ให้เห็นว่า คอลลาจ ทำหน้าที่เป็นภาษาทางการออกแบบ (Design Language) ที่เชื่อมโยงผู้ใช้งานกับบริบทสังคมร่วมสมัย ทั้งในมิติของอารมณ์ สัญลักษณ์ และการรับรู้ทางกายภาพ โดยเปิดโอกาสให้การตีความความหมายของพื้นที่เกิดขึ้นอย่างหลากหลายและไม่ตายตัว ซึ่งสะท้อนพลวัตของชีวิตและสังคมในแต่ละยุคสมัยได้อย่างชัดเจน

1) Casa Curutchet (1948–1953) แสดงให้เห็น ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้งานกับพื้นที่ ผ่านการรับรู้ซ้อนทับ (Phenomenal Transparency) (Rowe & Slutzky, 1963)

2) Exodus (1972) ตั้งคำถามต่อโครงสร้างสังคมแบบควบคุม ด้วยการใช้คอลลาจเป็นภาพแทนทางการเมือง (Representation) (Goodman, 1976)

3) Uneven House (2016) ใช้องค์ประกอบที่ไม่สมมาตร เพื่อกระตุ้นประสบการณ์เฉพาะบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Aesthetic Judgment (Kant, 2007)

7.2 คอลลาจกับความสามารถในการสะท้อนความซับซ้อนของยุคสมัย

การใช้คอลลาจในแต่ละยุค สะท้อนการตอบสนองต่อความซับซ้อนของบริบทได้อย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในยุคร่วมสมัยที่สังคมเต็มไปด้วยความเปลี่ยนแปลง รวดเร็ว และหลากหลาย ซึ่งการออกแบบเชิงแน่นอนแบบสมัยใหม่ไม่สามารถรองรับประสบการณ์ของผู้ใช้งานได้อย่างเพียงพอ

1) คอลลาจเสนอความไม่สมบูรณ์ ความไม่ต่อเนื่อง และความขัดแย้งอย่างจงใจ ซึ่งสามารถสะท้อนโลกแห่งความจริงได้ดีกว่าการออกแบบเชิง Linear (Venturi, 1966; Tschumi, 1994)

2) แนวคิดของ Goodman, Venturi และ Kant ช่วยอธิบายว่า ความหมายในงานสถาปัตยกรรมมิได้ถูกกำหนดโดยผู้ออกแบบเท่านั้น แต่เกิดจากปฏิสัมพันธ์และการตีความของผู้ใช้งาน

7.3 ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1) คอลลาจในฐานะกลไกทางความคิดที่ทรงพลัง — สามารถกำหนดทิศทางการรับรู้ การมีส่วนร่วม และการสร้างความหมายในเชิงพื้นที่และวัฒนธรรม

2) ความต่อเนื่องใหม่ของการออกแบบ — คอลลาจช่วยเปิดพื้นที่ให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างอดีต-ปัจจุบัน ความขัดแย้ง-ความกลมรวม โดยไม่จำเป็นต้องสร้างความกลมกลืน

3) พื้นที่เชิงประสบการณ์ — คอลลาจทำให้ผู้ใช้งานมีบทบาทในการสร้างความหมายเชิงสุนทรียภาพอย่างเป็นเอกเทศตามแนวคิดของ Kant และ การตีความตามบริบท (Context-Based)

บทความนี้จึงเสนอว่า คอลลาจในงานออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัยไม่ควรถูกจำกัดอยู่เพียงในฐานะเทคนิคเชิงทัศนศิลป์ แต่ควรได้รับการมองใหม่ในฐานะระบบความคิด (Conceptual System) ที่สามารถสะท้อนและสร้างบริบทใหม่ ทั้งในระดับอาคาร พื้นที่เมือง และความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อม

7.4 การเปรียบเทียบแนวคิดคอลลาจในแต่ละยุคสมัยทางสถาปัตยกรรม

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบแนวคิดคอลลาจในแต่ละยุคสมัยทางสถาปัตยกรรม

ประเด็นวิเคราะห์	ยุค Modernism	ยุค Postmodernism	ยุค Contemporary
กรณีศึกษา	Casa Curutchet – Le Corbusier	Exodus – Rem Koolhaas	Uneven House – Fala Atelier
แนวคิดหลัก	Phenomenal Transparency	Representation / Complexity & Contradiction	Aesthetic Judgment / Representation
การจัดองค์ประกอบ	ซ้อนทับพื้นที่ / โปร่งใสทางประสบการณ์	จัดองค์ประกอบแบบวิพากษ์ / ไม่เป็นระเบียบ	ขัดแย้งของวัสดุ สี รูปทรง
การสื่อความหมาย	พื้นที่ที่เปิดให้ตีความซ้อนทับ	ภาพแทนเชิงอุดมการณ์ / วิพากษ์โครงสร้างสังคม	สื่อความรู้สึกส่วนบุคคล / จินตนาการ
ประสบการณ์ของผู้ใช้งาน	รับรู้พื้นที่หลากหลายแบบไม่เป็นเส้นตรง	ตั้งคำถามต่อบทบาทของผู้ใช้ในพื้นที่	สร้างความหมายเฉพาะตนจากอารมณ์และบริบท
ลักษณะการตีความ	เชิงเรขาคณิต / การเคลื่อนไหวของสายตา	สัญลักษณ์ / ภาพแทนของอำนาจ	ความรู้สึก / การเล่นเชิงสุนทรียศาสตร์
ความสัมพันธ์กับบริบท	พื้นที่กับแสงธรรมชาติ / ผังเมือง	เมืองกับอุดมการณ์ / ระบบควบคุม	ผู้ใช้งานกับพื้นที่ภายใน-ภายนอก
ลักษณะคอลลาจ	เป็น “เครื่องมือจัดองค์ประกอบ”	เป็น “ภาพแทนทางการเมือง”	เป็น “ภาษาแห่งประสบการณ์”

8. ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นว่า คอลลาจ (Collage) มีศักยภาพในการทำหน้าที่เป็นกลไกเชิงแนวคิด ที่สามารถสะท้อนและตอบสนองต่อความซับซ้อนของสังคมร่วมสมัยได้อย่างหลากหลาย บทความนี้จึงเสนอข้อเสนอแนะเชิงแนวคิดและการวิจัยในอนาคต 5 ประการ ดังนี้

8.1 การขยายกรอบแนวคิดด้วยมิติทางปรัชญาและปรากฏการณ์วิทยา

เสนอให้ ต่อยอดแนวคิดคอลลาจในบริบทสถาปัตยกรรม โดยเชื่อมโยงกับปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) ของ Maurice Merleau-Ponty ซึ่งเน้นประสบการณ์ตรงของร่างกายและการรับรู้ เพื่ออธิบายการมีส่วนร่วมของผู้ใช้งานในพื้นที่ที่เกิดจากองค์ประกอบแบบคอลลาจ อันจะช่วยขยายความเข้าใจเชิงลึกต่อบทบาทของคอลลาจในฐานะพื้นที่ประสบการณ์

8.2 การศึกษาเชิงลึกในเชิงปฏิบัติการออกแบบ (Design-based Research)

แนะนำให้มีการทดลองออกแบบจริง โดยใช้เทคนิคคอลลาจในบริบทที่เฉพาะเจาะจง เช่น พื้นที่สาธารณะ พื้นที่เปลี่ยนผ่าน (Transitional Spaces) หรือ พื้นที่ชั่วคราว เพื่อประเมินว่า คอลลาจสามารถสร้างความหมายใหม่หรือกระตุ้นการตีความของผู้ใช้งานในระดับปฏิบัติจริงได้เพียงใด

8.3 การศึกษาคอลลาจในบริบทเมืองร่วมสมัย

เสนอให้วิเคราะห์แนวคิด “Collage City” ของ Colin Rowe และ Fred Koetter (1978) ในบริบทเมืองปัจจุบัน เช่น เมืองหลังภัยพิบัติ เมืองชายขอบ หรือเมืองที่มีความไม่แน่นอนสูง เพื่อทดสอบว่า คอลลาจสามารถเป็นแนวทางในการสร้าง “ความต่อเนื่องใหม่” (New Continuity) ในการออกแบบเมืองได้หรือไม่

8.4 การบูรณาการคอลลาจในหลักสูตรการศึกษา

แนะนำให้พิจารณานำแนวคิดคอลลาจ เข้าสู่กระบวนการเรียนการสอนด้านการออกแบบในระดับมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะในชั้นปีที่ต้น ที่เน้นการสร้างจินตนาการและการทดลองทางความคิด เพื่อพัฒนาทักษะการตีความเชิงวิจารณ์ (Critical Interpretation Skill) ที่เชื่อมโยงแนวคิดกับการออกแบบอย่างมีความหมาย

8.5 การพัฒนาฐานข้อมูลภาพและตัวอย่างการประยุกต์ใช้คอลลาจ

เสนอให้มีการจัดทำฐานข้อมูลภาพและตัวอย่างการใช้คอลลาจในงานสถาปัตยกรรม ทั้งในเชิงแนวคิด (Conceptual Drawings) และการออกแบบจริง เพื่อเป็นคลังความรู้สำหรับนักวิจัย นักศึกษา และนักออกแบบ ในการอ้างอิงและสร้างแรงบันดาลใจในการประยุกต์ใช้ต่อไป

ข้อเสนอแนะเหล่านี้มีเป้าหมายเพื่อยกระดับความเข้าใจคอลลาจ ในฐานะกลไกทางความคิดที่มีบทบาทสำคัญในงานออกแบบร่วมสมัย และส่งเสริมการพัฒนาความรู้ในสาขาสถาปัตยกรรมอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

9. เอกสารอ้างอิง

- Christenson, M. (2019). *Theories and practices of architectural representation: An overview*. Routledge.
- Goodman, N. (1976). *Languages of art: An approach to a theory of symbols* (2nd ed.). Hackett Publishing.
- Joanelly, T. (Ed.). (2019). *2G No. 80: Fala*. Koenig Books.
- Kant, I. (2007). *Critique of judgment* (J. C. Meredith, Trans.). Oxford University Press. (Original work published 1790)
- Koolhaas, R. (1996). Exodus, or the voluntary prisoners of architecture. In M. Colomina (Ed.), *Rem Koolhaas: Conversations with students* (pp. 10–25). Princeton Architectural Press. (Original work created c. 1972)
- Le Corbusier. (1986). *Towards a new architecture* (F. Etchells, Trans.). Dover Publications. (Original work published 1923; English translation first published 1931)
- Rowe, C., & Koetter, F. (1978). *Collage city*. MIT Press.
- Rowe, C., & Slutzky, R. (1963). Transparency: Literal and phenomenal. *Perspecta*, 8, 45–54.
- Sadler, S. (2005). *Archigram: Architecture without architecture*. MIT Press.
- Shields, J. A. E. (2014). *Collage and architecture*. Routledge.
- Tschumi, B. (1994). *Architecture and disjunction*. MIT Press.
- Venturi, R. (1966). *Complexity and contradiction in architecture*. The Museum of Modern Art.